

Fogalmak — közelről

8. Műszaki fejlesztés, műszaki fejlődés

A műszaki fejlesztésre sokféle definíció van. Üzemi szinten lényegében a gyártás- és a gyártmányfejlesztést öleli fel. Népgazdasági szinten a műszaki fejlesztés olyan tevékenységet jelent, amely elősegíti a gazdasági fejlődést egyrészt az ágazati és a termékstruktúra fejlesztésével, korszakosításával, másrészt a ráfordítások volumene és összetétele javításával fokozza a nemzetközi versenyképességet. Lényegében tehát olyan műszaki, szervezési és közgazdasági intézkedések láncolatát jelenti, amely intézkedések a termékeket és a termelést hasznosan változtatják meg.

A műszaki fejlesztési tevékenység eredménye megnyilvánul mind a termékek választékának és minőségének javulásában, mind pedig a munkatermelékenység fokozódásában: emelkedik a termékek és a termelés műszaki színvonala. A műszaki fejlesztésben ötvöződnék a technika, a technológia, valamint a tudományok és aktív hatást gyakorol mind a gazdasági növekedésre, mind pedig annak szerkezetére, műszaki színvonalára. A műszaki fejlesztési tevékenységnek aktív szerepe van a népgazdaság növekedésében, fejlődésében. Számítások igazolják, hogy a nemzeti jövedelem növekményében a nagyobbik rész a technikai haladásból származik.

Erdélyi módon minden ország jelentős összegeket költ a műszaki fejlődést megalapozó tudományos kutatásra, gyártmány- és gyártásfejlesztésre. Magyarország ilyen jellegű kiadásai elérik, illetve meghaladják a nemzeti jövedelem 3 százalékát. 130 kutató és fejlesztő intézetben több mint 80 000-en foglalkoznak kutatással, fejlesztéssel.

Egészségügyi-nővér-képzők

A világ minden negyedik orvosa a Szovjetunióban dolgozik. Az országban 83 orvosegyetem és 9 egyetem orvosi fakultása foglalkozik orvosképzéssel. Egészségügyi nővérek és felszerek kiképzése 650 tanintézetben folyik.

Moszkvában a Rubljov úton levő egészségügyi nővéreképző iskola ezek egyike. Tizenöt év alatt közel másfél ezer egészségügyi nővért képeztek ki itt. A középfokú képesítéssel rendelkező lányok két évig tanulhatnak. Ezalatt alapvető anatómiai ismereteket tesznek szert, higiéniaiával, sebészettel, gyermekgyógyászattal, gyógyszer-tannal foglalkoznak, latinul tanulnak. Kötelező az angol, vagy más idegen nyelv tanulmányozása is. A jövőben egészségügyi nővérek a fővárosi kórházakban féléves gyakorlaton vesznek részt. Végzésük után a különböző moszkvai egészségügyi intézményekhez kerülnek. Valamennyiük elhelyezéséről gondoskodnak.

Művelődési házak — belülről

Napjainkban egyre több szó esik a közművelődésről, ezen belül is a művelődési házakról. Nem mintha azt hinnék, a közművelődés fejlődésében a művelődési házakat illeti az első szerep: a művelődési ház mint közművelődési intézmény, egy forma a sok közül. Jelentősége, ha nem is perdöntő, valamilyen értelemben mégis csak kiemelt, fontos. Valóban kell, hogy a művelődési házakról (statisztikai kimutatás alapján 2800 a számuk) és a lakosság kapcsolatairól őszintén, nyíltan, keményen beszéljünk.

1. Mikor mi, népművelők, összehajlóknak, nem győzünk egymáson túlnenni a panaszkodással, problémáink elmondásával. Igaz, ezek a problémák sok helyen jelenlések, és sürgős orvoslásra is várnak. Ezért vannak, akik robbantani akarják a közművelődés épületének olyan szárnyát, amelyek megértek a robbantásra, vannak olyanok, akik nem azt próbálják bizonyítani, hogy miért nem lehet jól dolgozni, hanem azt keresik, hogyan lehetne jól és eredményesen dolgozni. Azt hiszem, az utóbbi a lényegesebb. Hiszen művelődési házaink egyharmadában kiemelkedően jól folyik a munka. A másik harmadban közepesen, inkább gyengén és a fennmaradó egyharmadban szinte semmilyen munka nincs.

A rossz munkát, a problémák nagyobb részét, a még mindig életben levő régi, korszerűtlen rendeletekkel magyarázzuk. Túlságosan a jövőtől várunk megoldást. Elképzeljük, hogy 2000-re mekkora művelődési házakat kell építeni a települések lélekszámának figyelembevételével, s milyen funkciókat kell betölteniük. Felvázoljuk a komplex nevelési rendszereket, amelyek egyesítik épületeikben is az oktatást és a közművelődést.

A korszerű rendeletekre valóban szükség van, de gondolnunk kell arra a 2800 művelődési házra is, amely jelenleg működik, és még sokáig működni fog. Ezekben az intézményekben folyó munkát, annak színvonalát a rendeletek önmagukban nem fogják emelni. Jelenleg meglevő intézményeink között találhatunk a felszabadulás után gazdakörökből, kocsamákból átalakított, a mai igények figyelembevételével teljesen korszerűtlen, és a 60-as évektől folyamatosan, igen sokszor a célszerű helyiségek hiányában épített új, művelődési házakat. És a tények azt bizonyítják, hogy ezen művelődési házak összességének egyharmada kiemelkedően dolgozik, pedig ebben a harmadban az új intézmények mellett régiek is akadnak. Ezek az intézményvezetők nem a központi parancsra várnak, hanem megértették, hogy konkrét feladataikat csak maguk határozhatják meg.

Munkánk gyakori sikertelenségekor problémaként vetjük fel az emberek befelé fordulását, miközben intézményeinket egyre zártabbá tesszük. Jártam olyan művelődési házakban, ahol falba épített vasrácsok zárták el a könyvtár és a filmszínház felé vezető folyosót. Ez csak egy példa a sok közül. Tudom jól, vannak művelődési házak, ahol a többi közművelődési intézménnyel tökéletes és ragyogó az együttműködés, a komplex tevékenység. Tudom azt is, hogy a kulturális fejlődésnél szélesebb mezőn dől el, hogy az embereknek hogyan alakult és hogyan alakul a mindennapi élete. Hányan élnek kétlaki-an, hány embernek nem sikerült elvégeznie iskoláit, esetleg nem elégíti ki mindennapi munkája. Mennyire fáradt naponta, hányan kerülnek el a kocsákat inkább, mint a művelődési házakat. Ezek az emberek nem maguk és nem a társadalom hibájából kerültek — Vid-

ny Iván szavaival élve — „kultúrközi” állapotba. Az itt lezajló hatalmas társadalmi folyamatok egészükben előbbre vitték a társadalmat, de még nem mindenkinél az életére hatottak egyformán kultúrateremtő módon. A közművelődésnek ebből az egészéből kell kiindulnia, és a művelődési házaknak ahhoz, hogy ennek a maguk területén eleget tudjanak tenni, két dolgot kell ismerniük. Először a mai helyzetet (beleértve a múltat és a tegnapot), másrészt tervvel kell rendelkezniük a jövőre.

2. Az 1945 utáni években a kultúra demokratizálásának hathatós eszköze, a művelődési ház, felismerte feladatát, és rendelkezett is azokkal a módszerekkel, amelyek segítették munkáját. Gondoljunk csak az ismeretterjesztő előadások népszerűségére, az öntevékeny mozgalmak fellendülésére, a telt házak előtt lezajló műsorokra. Kialakultak azok a formák, amelyek vitathatatlanul a művelődési házak sajátos munkáját jelentették. Ezek pedig az aktív közösségi művelődés lehetőségei voltak. A társadalmi és gazdasági fejlődés, a lakosság életmódjában bekövetkezett gazdasági fejlődés, olyan új feladatok elé állította a népművelést, aminek a régi módszerekkel már nem tud eleget tenni napjainkban. Megfigyelhető, hogy a művelődés tartalma egyre jobban eltolódik az ember megoldásra váró problémáira. Nem az élettől elvonatkoztatott műveltséget, hanem az élet problémáit kell megoldani a kulturális tevékenység segítségével. A művelődés nem az elszigetelt ismerethalmazt akarja majd közvetíteni, és nem egymástól független rendezvények, programok alkalmából kell állnia, hanem a művelődési alkalmak folyamatosságára kell törekednie.

A „Fekete kolostor” foglya

Emlékezés Kuncz Aladára

Kuncz Aladár kilencven esztendeje, 1886. január 1-én született Aradon, és negyvenöt éve, 1931. június 24-én halt meg Budapesten. Jellegzetes századeleji ember: a művészi műveltségű, világtudós típusa, Ady, Kosztolányi kortársa. Író, szerkesztő, műfordító, kritikus és tanár. A Nyugatba esztétikai tanulmányokat írt, Ady költészetének propagátora. Francia rajongó, a francia irodalom szerelmese. Eppen Franciaországban van tanulmányútján, amikor kitör az első világháború, s őt mint ellenséges állampolgárt internálják több száz társával egy romladozó óségi kolostorba, Noirmoutierba. Őt esztendő (1914—1919) töltött különböző táborokban, mondhatatlan testi és lelki szenvedések közt, melyeknek hatása alatt a művész-élvező, a kifinomult szellemi ember a lelki élet olyan mélységeibe hatolt, mint kevesen mások, s egy alkotó művész erőit is megtalálta magában.

Csak két művet írt életében: Fekete kolostor, Felleg a város felett. Az első a fekete kolostorban töltött esztendő története: remekmű. Majdnem minden részlete élmény, s kiváló írói teljesítmény is. Schöpfung Aladár azt mondta, hogy a háborúra vonatkozó magyar irodalom legkitűnőbb alkotása, s Dosztojevszkij Halottas, háza mellé emelhető. A történet, melynek leírását kapjuk, sok ágbán folyik, sok lelki rétegen játszódik le. A rablás, a megalázó helyzet visszahatása az elkényeztetett szalonemberre, a sok száz, mindenholnan összetérelt, összerúfolt rabra, a zart élet arányainak eltorzulása, elfedett tulajdonságok feltörése, életpótlékok mániákus vagy menekülésszerű keresése s ezernyi más mozzanat lírával, lélekkel, művészettel átitott egységes hatalma képbe áll össze, amely monumentális és mozaikszzerű egyszerre, plasztikus és mély értelmű, s végül nagyszerű, tiszta irodalom. A regény angol, francia, olasz és török nyelven is megjelent.

Halálának évében jelent meg másik regénye is, Felleg a város felett, melyben kolozsvári ifjúságának élményeit idézi.

A Tanácsköztársaság bukása után tért vissza Budapestre, majd 1923-ban tanári állását feladva, Kolozsvárra telepedett meg. Mint a kolozsvári lapoknak, az Ellenék irodalmi rovatának, majd az Erdélyi Helikonnak szerkesztője is számottevő és színvonalas munkát végzett. Az Ellenék irodalmi rovatának nagy szerepe volt az erdélyi irodalmi front egyesítésében. Itt kezdődött Kuncz Aladár „békítésből és kiengesztelésből álló irodalmi-diplomata küldetése”. Az író minden irodalomban a „tiszta” irodalom eszményét

hirdette volna, az erdélyiben pedig elgondolni sem tudott más eszményt. Szerinte egy gazdag nép írója könnyebben csatlakozhat divatos irodalmi iskolához, jelszóért, játékból vagy a nagyobb érvényesülés kedvéért; kisebbségi helyzetben azonban az írónak egyenesen rendeltetése, hogy csak a „legtisztább irodalmi célokat” szolgálja, s azt a szellemet tükrözze, „amely a műveltségi érintkezésekben egymáshoz simuló népek védelme alatt, a művészi és erkölcsi értékek világrendjét akarja megalkotni”.

Dr. Für István

HÁZASSÁG

I. kerület
Szeged: Fortuna István és Csikós Katalin Erzsébet, Tóth János és Mihályi Anikó, Ormos Gábor Árpád és Erdélyi Éva, Kovács Sándor és Bódi Irén, Szilágyi Mihály János és Bagóczy Katalin, Sella Zoltán Károly és Nyári Gizella, Dézsi Antal György és Lakatos Valéria Mária, Orlai Sándor és Bálint Éva, Ménést József és Nemák Magdolna, Fábrián László és Hamar Ilona Éva, Szabados Ernő István és Bera Zsuzsanna Julianna házasságot kötöttek.

II. kerület
Szeged: Hamza János Tamás és Adonyi Rózsa Katalin, Tanács Ferenc és Mezei Anna, Fogas Imre István és Ambrus Katalin, Gombos Géza és Cserényi Agnes, Német Tibor és Makai Ilona Terézia, Gyurik László és Katona Anna Mária házasságot kötöttek.

III. kerület
Szeged: Balogh László és Szabó Katalin, Szabó Zoltán és Veseváry Piroksa, Pataki József és Papp Viktória házasságot kötöttek.

SZÜLETÉS

I. kerület
Szeged: Sós Istvánnak és Csikós Magdolnának Zoltán, Menyhart Zoltán Józsefnek és Varga Margit Évának Krisztina, Bernáth Józsefnek és Márki Mária Magdolnának Gabriella, Szerletics Józsefnek és Vass Aranka Katalinnak Agnes, Jeszenszky Józsefnek és Kálmos Éva Erzsébetnek Éva Erzsébet, Tompán Angyalkának és Rosztyi Emiliának Magdolna, Papp Béának és Széplai Ilonának Robert Zsolt, Magyar Ferenc Lajosnak és Takó Annának Ferenc, Láng Imre Vilmosnak és Petrovszki Ilonának Ilona Mária, Horváth Györgynek és Zsilinszki Piroksának Szabolcs, Ball Ferenc Zoltánnak és Halász Mária-nak Zoltán, Szekeres Istvánnak és Ruzsa Piroksa Katalinnak Rita Katalin, Bodonyi-Kovács Jánosnak és Boldogkői Mária-nak Gábor, Révész Lászlónak és Pálfi Rozáliának László, Rutai István Andrásnak és Bóndé Erzsébetnek István, Herke Józsefnek és Bató Rozáliának Henrietta, Gábor Antalnak és Márton Erzsébetnek Zoltán, Vóné Antal Józ-

Családi események

sznek és Miskolci Ilonának Gábor, Süli Antal Sándornak és Varga-Tóth Ida Gabriellának Andrea, Majdán Jánosnak és Kovács Ilona Margitnak Péter, Zsarkó István Jenőnek és Molnár Ilona Juditnak Ildikó, Varga Ferencnek és Mészáros Anna Mária-nak Ferenc, Katona Zoltánnak és Csete Klára Zoltán Kornél, Kiss Antalnak és Kurucz Mária-nak Mária Mária, Donka Istvánnak és Bogár Katalinnak Norbert István, Farkas Zsuzsának és Fekete Ilonának Tünde, Kormendi Andrásnak és Nagy-Husztin Annának Attila, Bűdör Ferencnek és Nográdi Éva Mária-nak Ferenc László, Bódy Ferencnek és Nográdi Éva Mária-nak Andrea Ildikó, Körönczy András Lászlónak és Jenő Angélikának Rita, Tari Mihály-nak és Bagó Erzsébetnek Anikó Rita, Pintér Szilveszternek és Krisztin Magdolnának Attila, Szigeti Józsefnek és Szévetk Mária-nak Márk, Beretka György Jánosnak és Kiss Franciska Mária-nak Éva Erzsébet, Beretka György Jánosnak és Kiss Franciska Mária-nak György, Szécsi Józsefnek és Fekete Annának Anikó, Koponyai József Attilának és Dudás Mária Magdolnának Attila, Tari Jánosnak és Tábi Mária-nak Ildikó, Tari Jánosnak és Tábi Mária-nak Mária, Juhász György Mátvának és Kalmár Mária Erzsébetnek Krisztina Mária, Vágfalvi Zoltán Józsefnek és Orosz Rozália Margitnak Edit, Vágfalvi Zoltán Józsefnek és Orosz Rozália Margitnak Attila, Jobba Miklós Györgynek és Kovács Évának Éva, Molnár Pálnak és Nagy Mária-nak Mariann, Dudás Józsefnek és Mészáros Erzsébetnek Judit, Lovász Károly Imrénének és Szentesi Mária-nak Károly, Molnár Istvánnak és Miklós Erzsébetnek Katalin, Juhász-Nagy Mihály Imrénének és Kiss Erzsébet Jusztinának Zsolt, Juhász-Nagy Imrénének és Kiss Erzsébet Jusztinának László, Hemmert Jánosnak és dr. Patzko Agnesnek János, Bozso Szilveszternek és Visnyei Annának Norbert, Patócs Miklósnak és Vedrédi Erzsébetnek Erika, Boesch Fe-

rennek és Palásti Olga Klára-nak Szilvia, Ország Mihály-nak és Szabadka Mariannának Gyöngyvér Mariann, Budavölgyi Géza Robertnek és Nadobán Erzsébetnek Anikó, Hamza István Imrénének és Samu Rozáliának Zoltán Imre, Zentai Andrásnak és Szabó Erzsébetnek Gábor András, Márta Mihály-nak és Tari Etelkának Zsolt, Kiss Istvánnak és Csavás Erzsébetnek Csaba, Drabant Istvánnak és Berceczki Idának Ibolya Beata, Dancsházy Zsolt Benedeknek és Demuth Agnes Veronikának Csaba, Mikola Gyulának és Himer Erzsébet Mária-nak Nóra, Lakatos Béának és Fári Etelkának Gabriella, Gulácsy Mihály Ferencnek és Sinkó Borbálynak Helga, Hofegass Péter Mihály-nak és Horngung Erzsébetnek Petra Zsuzsanna, Zavorán László Zoltánnak és Heszvini Anna Erzsébetnek Zsolt Albert, Nagy Istvánnak és dr. Somorjai Margit Mária-nak Gabriella, Kucsora Sándor Ferencnek és Bombolya Erzsébetnek Agnes, Székely Jánosnak és Fűrész Erzsébetnek Viktor, Gábor Zoltán Mihály-nak és Kádár-Németh Ilonának Ákos, Szántó Lőrinc Attilának és Barczli Ilonának Gábor, Eszes Károlynak és Zámboiri Évának Viktor Csaba, Szerencsés-Fekete János Sándornak és Monostori Klára Piroksának Erika, Bus Józsefnek és Turai Mária-nak Erzsébet, Tanács András Sándornak és Balla Irénnek András József, Papp Lászlónak és Patkó Erzsébetnek László Zoltán, Varga Jánosnak és Hadfi Lenkénék Barnabás, Mityók Gézá-nak és Fehér Mária-nak Attila, Németh Imrénének és Misur Katalinnak Imre nevű gyermekük született.

III. kerület
Szeged: Frank Józsefnek és Dunay Mária-nak Szilvia, Papp Jánosnak és Szarvas Katalinnak János, Pálfi Lászlónak és Balla Erzsébet Terézának Péter András, Piti Péter Pálnak és Varga Ilonának Katinka, Ambrus Ferencnek és Németh Ilonának Timea, Szakál Pálnak és Rácz Erzsébetnek Péter Pál, Varga Gyulának és Zámbo Mária-nak

Róbert, Balogh Józsefnek és Kálmán Mária-nak Éva, Horváth Lajosnak és Ménési Évának Lajos, Katalin István Mátjának és Bense Irén Katalinnak Judit, Kovács Gábornak és Jankó Mária-nak Gabriella, Kovács Gábornak és Jankó Mária-nak Andrea, Mihály Ferencnek és Kőröczi Rozáliának Angéla Rozália, Mittenach Adámnak és Pomjányi Rozáliának Ádám, Desztop Józsefnek és Varsányi Katalinnak Timea Katalin, Ördög Istvánnak és Böreszki Piroksának Andrea, Varga Ferencnek és Szabó Editnek Brigitta Tünde, Virág Istvánnak és Virág Etelkának Attila, Dobó Imrénének és Dukai Zsuzsannának Renáta Zsuzsanna, Huszár László Endrénének és Kriván Rozáliának Edit, Farkas Istvánnak és Megyeri Juliannának Anett, Papp Zoltán Ferencnek és Erdélyi Mária Magdolnának Zoltán, Mwynipembe Cosma Mgonának és Szabó Kornéliának Rafael nevű gyermekek született.

HALALOZÁS

I. kerület
Szeged: Benyovszky Oszkárné Raschke Emilia, Sajtos András, Forgó Béla, Tóth Antalné Palatinus Terézia, Veszelka János, Sinkovics János, Szántó Sándor Andrásné Sánta Rozália, Nagy Jánosné Hódi Anna, Hegedűs Sándor, Terhes Ilésné Miklós Mária, Növé Lajos, Gidál Jenő, Marácz Istvánné Balogh Mária, Kolozsvári Sándorné Pintér Etelka, Tóth Ernő, Sustik József, Somodi István, Máté Istvánné Hajdú Franciska, Budai Mártonné Katona Mária, Siczák Sándor, Papp József, Farkas Antalné Bozso Ilona, Varga Edit meghalt.

II. kerület
Szeged: Várhalmi Józsefné Pollyák Julianna, Borsodi János, Molnár Mihály József, Czako Pál, Fekete Istvánné Harmath Ilona, Kondász Józsefné Rácz Mária, Berta Antal, Fodor Szilveszterné Kis Julianna, Balogh István, Kispéter József, Fajka János István, Mészáros Péterné Matuszka Rozália, Thernész Vilmos meghalt.

3. Munkánkban figyelmet kívül hagyjuk a rendelkezésünkre álló gazdag eszköztárat könyv, film, tévé, rádió stb.). Pedig mennyire kapcsolódhatnánk például a tévé remek ismeretterjesztő sorozataihoz, hiszen nekünk megvan az az előnyünk a „néző” visszaszólhat, kifejtheti véleményét. Túl kell és túl tudunk lépni a „népművelés” utolsó periódusában ráng ragadt automatizmusból. Amikor kevés kivételtől eltekintve úgy éreztük, akkor dolgozunk jól, ha bármi áron is, ha kell, erőltetve, létrehozzuk a bélyeggyűjtő, a fotó-, a képzőművészeti, irodalmi stb. szakköriket (mert ezeket a kategóriákat ismertük), még akkor is, ha arra semmi igény nem mutatkozott. És ez szülte a munkanaplók formális vezetését, az el nem végzett munka „leadminisztrálását”. Hány alkalommal akartak segíteni a szakfelügyelők, és találtak üres művelődési házakat, mert „éppen akkor” nem jöttek össze, vagy már „megtartották” a foglalkozásokat.

A párt Központi Bizottságának közművelődési határozata középpontba állítja minden téren a helyes közművelődési szemlélet kialakítását. Ahhoz, hogy a határozatban kijelölt feladatokat végrehajtsuk, mindenekelőtt közös akarattal és azonos szemlélettel dolgozó emberek kellenek.

Kiss Tamás,
a November 7.
művelődési
központ igazgatója